

— APARE IN FIECARE LUNA DE DOUË-ORI —

Abonamentul : 6 coroane (8 franci) — Redacția : str. Lemnelor 39. — Administrația : str. Lemnelor 44.

Dumnezeu înalță pe cei smeriți și smerește pe cei fuduli.

(Proverb explicat.)

Cu lacrimi de bucurie în ochi am promis scumpului mecenate, că voi fi un adevărat frate copiilor, ce mi-i încredințează. Și m'am ținut de cuvânt, și marele mecenate încă s'a ținut de cuvânt; eu m'am bucurat că am cele trebuincioase de-mi pot arma studiile la universitate și el s'a bucurat știindu-și copiii sub paza unui om mai așezat, mai cu minte de cât ei. Când am făcut eu doctoratul în drepturi, cel mai mic din elevii mei făcu bacalaureatul, și cel mai mare examenul de ofițier în rezervă, că-și făcuse anul de voluntar. Acum ambii sunt capabili de a umbla pe picioarele lor proprii, iar eu am asigurată pâinea de toate zilele. Ci, să nu crezi mătușică că o să stau mult la oraș; nu rivnesc la cariere. Planul meu fu să învăț drepturile, și le-am învățat. Acum mai stau cât stau și mă duc notar comunal în satul meu, mă căsătoresc cu ficia preotului de acolo, rămân conducător poporului celui bun, dela noi și duc vieață sătenească. Nu mă aflu bine la oraș, unde ved numai falsitate, numai spoială. Merg eu colo la țeară, întro oamenii cei simpli, dar curați, ca aurul cel mai curat din lume... Mă înaduse dorul orașului, iar fumul cafenelelor îmi face rău, și

mai rău decât aceste îmi face falsitatea orașenilor. — Mătușică, unde 'mi arunc privirea, ved numai miserii și ticăloșii. Câteva exemple sunt de ajuns, ca să fi lămurită :

Șeful meu ține relațiuni de dragoste păcătoasă cu soția unui prieten al său; soția șefului meu, se lasă curtenită de un cancelist al nostru; N. duce rol de magnat, și nu știe ciasul când i-or vinde cu doba tot ce are; soția lui în toate verile-i la scaldă în străinătate cu prieteni de ai bărbatu-so, iar el în toate nopțile-i prin cafenele și prin locuri publice până-n zori de zi. Copiii sunt lăsați pe servitoare mai a tuturor orașenilor, iar ei bat lela din petreceri în petreceri. Mătușică, tot ce-i pe ei, e pe datorie, și duc un lux și o destrăbătare de ție greață să și gândești la ei... Limba noastră nu o nici vorbesc nici în familie, cu atât mai puțin în societăți...

— Doar n'or fi chiar așa...

— Nu mătușică, nu-s chiar toți, dar cei ce nu-s ca mulțimea, trec de mojici, bādărani, oameni fără creștere. Chiar de aceea merg la sat, las lustrul orașului, că nu-i de mine, iar pe ficia șefului o las să-și afle unul de caracterul tătâne-său ori a mamei sale.

— Băiete! Tu greșești! O zeu, greșești dacă crezi, că fiii sunt totdeauna ca părinții lor. Altecum nici nu erez, că ei sunt chiar după cum îi descrii tu. Te miri ce vorbește din tine, dar nu convingerea.

— Ba, mătușică, aceea-i așa precum ți-o spun eu; părinții ei sunt precum ți-am spus, iar ea o pupăză, care de dimineța până seara târziu tot se găță și se desgată, când e timpul frumos, tot bate cele strade, aci într-o haină, aci într'alta; iar când e timp urit bate la un pian din vremile lui Noe, de gândești că și-a pus în gând să-l strice apoi nici uu'știe bine românește, iar și cât ar ști, îi e rușine să vorbească. Așa una nu-mi trebuie. Mai bucuos merg în satul meu, între simplii dar bunii țărani, mai bucuos îmi leg soartea de a Aniții, că Anița îi fata celui mai cinstit preot, că mama Aniței e model de preoteasă. Apoi, dacă-i dreaptă zicala: cum e mama, așa-i și fiica, atunci Anița trebuie să fie ca măsa și — fiind așa — eu voni avea nevasta cea mai bună din lume.

— D'apoi mămă-ta ce zice?

— Ce să zică? Ea cunoaște pe Anița mai bine decât mine și pe părinții ei asemenea. După ce trecu un an dela moartea tatălui meu, veni tatăl Aniții preot la noi în sat. El fu spriginitorul mamei și al casei noastre; preuteasa lui fu și este prietina mamei, care o a mângăiat în necasuri și s'a bucurat cu ea împreună, când a avut vre-o bucurie. Anița școli multe n'a învățat, știe însă — ca și măsa — ceti și scrie românește, cântă ca un înger și lucră toate lucrurile ce se pot cere dela o femeie. Și e frumoasă și sănătoasă, ar lua-n spate trei moime ca fata șefului meu...

De vre-o câteva săptămâni s'a deschis în oraș un hotel nou, „la Șahul Persiei.“ de o rară eleganță. Acolo aleargă familiile „mai bune“ în fiecare seară și cinează împreună, și beau și povestesc. Acolo merg salarele funcționarilor. Numai vezi colea pe la 5 oare eșind doamnele și domnișoarele la preumblare, iar la 6 oare ies domni din birouri și roiuri-roiuri o apucă cătră „Șahul Persiei.“ Acolo, în parcul ce ocolește hotelul în partea lui sudică, sunt așezate mese și scaune, prin arbori sunt atârinate lampioane, și lumea furnică. Pe la oarele 7 sunt ocupate toate scaunele și mesele toate sunt încărcate de sticle și de păhare, de farfurii și de buchete. Musica cântă, domni beu, doamnele fumează, domnișoarele povestesc cu tinerii, și toți trăiesc zile albe.

Aci venia regulat și domnul Sgârciu, însoțit de doamna și domnișoara fiica lui, și de unii din amplexii lui subalterni. Și era mare bucurie, când ajungea aceasta familie „venerabilă“, toți o bineventau, toți îi făceau loc, care de care se ridica și-i complimenta.

Adesea venea și tinerul practicant Dr. Nicu Graur, dar odată cu șeful său și cu familia aceluia. Se și

vorbia că lui i-s'ar fi aprins călcăiele după frumoasa Hortensia, dar doamna Sgârciu spune, că fiica ei e încă prea tină și nici el nu-i de însurat, că n'are încă poziție.

Intr'o seară însă lipsi tinerul practicant din societate și tuturor le veni lucru bătător la ochi abzența lui. Colo cătră 8 oare sosi un amic al lui cu o noutate, ce puse pe toți în uimire. Iată ce spuse el: „Amicul Dr. Nicu Graur a făcut azi examenul de notar comunal și astă seară se fidantiază cu Anița popi dela ei.“ Toți pufuiră într'un ris cu hohot. Singur domnul Sgârciu făcu niște ochi mari, iar domnișoara Hortensia roși până după urechi, pe când mamă-sa își mușcă buzele de necaz.

— „Acela știu, că nu-i om, zise un inginer, să se facă el notar sătesc, pe când putea aspira aci la un post în centru.“

— „Vezi, că la posturile din centru se recer esamene mai cu socoteală, decât pentru un post de notar comunal!“ răspunse doamna Sgârciu, care ferbia de necaz că nu i-a cerut fata.

Toți aprobau spusele doamnei, nu atâta din convingere, cât mai mult din complesanță. Unul singur fu care nu le aproba, ba din contră îi prinse parte, și acel unul era domnul Sgârciu, șeful tinerului Graur. El zise astel: Nu-i chiar pe cum spui tu, iubită soție; practicantul nostru e om foarte activ și acurat în toate afacerile lui; pregătire încă are frumoasă, a făcut doctoratul din drepturi cu succes strălucit și — dacă ar fi voit — putea cu puține greutate face și esamenile de jude, și posibil că le-a și face cu timpul. De o ca-ndată vrea să se așeze ca notar în locul lui natal, cu totul din alte cause. Mi-a spus el. Acum se începe la ei segregarea pădurilor, după care va urma numai decât comasarea hotarului. Dacă — în comuna cea frumoasă și avută — nu va fi un spriginitor harnic al poporului, atunci bietul popor poate rămânea înșelat pe veci. El vrea să-și păzască poporul de înșelăciune. Și bine face...

Acum se începură dispute. Unii ziceau că drept are tinerul Graur că merge, dar face rău, că se căsătorește — cum se căsătorește; după ce fecior e el și după ce pregătiri frumoase are, s'ar putea căsători cu o fată cultă dela oraș, nu cu o găscă de pe sate... Alții-și dau cu părerea, că și-a urî zilele la sat, numai între proști, sau țărani și s'a deprinde a bea cu țerenii, cât în câțva ani nu s'a mai alege nimic din el.

De atunci au trecut vre-o 15 ani. Nicu Graur și-a pus satul în rind bun. Cu segregarea pădurilor și cu comasarea hotarului poporul nu a umblat păgubit, iar el și-a făcut o stare frumoasă, pe lângă ce și-a

măritat surorile și și-a ajutat frații, de au scăpat la pâinea cea de toate zilele. Mumă-sa e sub glie. El are prunci de umblat la școală, deci s'a tras la oraș ca să-i poată crește tot înaintea ochilor. Și este avocatul cel mai căutat și mai prețuit, iar notar în locul lui a lăsat pe frate-so Pavel, care asemenea a învățat drepturile.

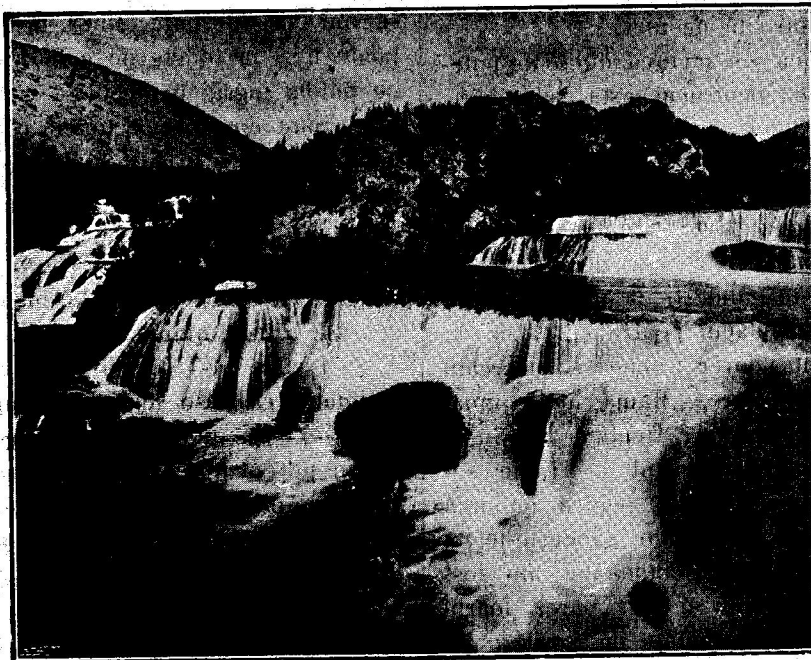
D-l Sgârciu, șeful lui de odată, e un bătrân nefericit; din oficiu fu scos chiar când era pe calea de

a se pensiona. L'a aflat cu ocaua cea mică și nu mult lipsi de nu l'au băgat în pușcărie. Soția lui e vai de ea, ca și de el, iar fata cea făloasă de odată e pusă din milă, conducătoare la o școală fröbeliană din ceea ce biată câștigă ea, trăiește acum toți trei.

Dreaptă-i deci zicala:

Dumnezeu smereste pe cei fuduli și înalță pe cei smeriți!

Ioan Pop Reteganul.

Cataractul Cherca.

DUET.

— ROMAN —

Capitolul I.

Uvertura.

Inceputul câtorva epistole, ce-și scrieau pe atunci unul altuia.

Woking, 20 Maiu.

Scumpa mea Magda! Află, că mama ne-a propus și noi am acceptat, ca cununia noastră să fie pe la inceputul lunii Septemvrie. Nu crezi, că ar fi mai potrivită ziua de 3 august? E chiar Mercuri și ar fi potrivită în toată privința. Încearcă ca să se schimbe ziua, pentru că aceasta ori cum ar fi mai bună decât cealaltă. Abia

aștept să văd, că tu scumpa mea, de ce părere ești. Și acum draga mea Magda... (Celece urmează nu ne privesc.)

St. Albans, 22 Maiu.

Dragul meu Camilo! Mama nu e contra zilei de trei August și eu sunt gata la ori ce, prin ce ași putea să-ți împlinesc dorința. E drept, că ne va fi greu cu oaspeții, croitorii și cu celelalte, dar nu mă îndoiesc, că nu ne va reuși schimbarea zilei fixate. Oh! scumpul meu Camilo... (Ce urmează e neesențial.)

Woking, 25 Maiu.

Scumpa mea Magda! Gândindu-mă asupra zilei **schimbate**, mi-a venit în minte ceva, ce nu mi-a trecut **prin cap** atunci, când am propus ziua de 3 August. Pe **la începutul** lui August se încep vacanțele cele mari și nu e chiar potrivit să călătorești. Acum sunt de **părerea**, că ar fi mai potrivit, ca să trecem mai de timpuriu peste lucru. Inchipuie-ți ce neplăcut ar fi pentru unchiul Iosif, dacă ar fi silit să călătorească dela Edimburg cu mulțimea băeților cari, pleacă la vacanță. Ar fi mare egoism din partea noastră, dacă n'am încerca ca să ne modificăm astfel planurile, ca să cruțăm de neplăceri pe rudenii. Cumpănind dar toate, eu sunt de **părerea**, că ziua de 20 Iulie, care e încă **Miercuri**, ar fi cea mai potrivită de ales.

Sper, scumpa mea, că vei încerca din toate puterile, ca să câștigi pe mama pentru aceasta **schimbare**. Când mă gândesc la ... (aici urmează ceva abatere dela obiect)

St. Albans, 27 Maiu.

Iubitul meu Camilo! Ai toată dreptatea cu cele ce ai adus contra zilei fixate și e așa de draguț și altruist din partea ta, că te gândești la unchiul **Iosif**. Se 'ntelege, c'ar fi foarte neplăcut pentru el, ca să călătorească atunci și noi într'adevăr trebuie să încercăm să încunjurăm aceasta neplăcere. Mama încă numai un singur motiv serios are contra. Unchiul Sandu (e al doilea frate al mamei) cătră **sfârșitul** lui Iunie sosește dela Rangoon și ar sosi târziu pentru cununia noastră, dacă n'am amina-o (O Camilo, gândește-te că e vorbă despre cununia noastră!) Totdeauna am fost mare favorită a unchiului Sandu și i-ar părea foarte rău, dacă ne-am serba cununia înainte de sosirea lui. Nu crezi, c'ar fi mai bine să-l așteptăm? Mama îți lasă eu totul ție să hotărăști și noi vom face totul după plăcerea ta. O Camilo ... (celelalte sunt de caracter confidențial).

Woking, 26 Maiu.

Îngerașul meu! Sunt de credința c'ar fi necorect, să presupunem despre unchiul Sandu, că într'un lucru atât de important pentru noi ar fi trebuit să schimbăm ziua fixată, numai pentru ca să poată fi de față la cununia noastră. Sunt convins, că atât mama cât și tu, îngerașul meu, sunteți întru, toate de acord, dacă veți mai gândiți înc'odată bine asupra lucrului. Trebuie să recunosc, că într'o chestiune aveți perfectă dreptate, desigur că unchiul s'ar supăra din cale afară, dacă **imediat** înainte de sosirea lui ne-am cumuna. Într'adevăr, c'ar avea mare pricină de supărare, dacă am face așa.

Ca să încunjurăm dar ori ce supărare, cred că mai potrivit ar fi, dacă atât mama cât și tu, draguță, v'ați învoi, ca se serbăm cununia în 7 Iulie. Văd, că

și asta e Miercuri și zi întru toate potrivită. Când am cetit ultima ta scrisoare ... (celelalte sunt neesențiale).

St. Albans, 1 Iunie.

Dragă Camilo! Sunt sigură, că ai perfectă dreptate, când spui, că nu ar fi potrivit, să ne serbăm cununia imediat înainte de sosirea unchiului Sandu. Nici nouă nu ne-ar plăcea să-l supărăm cât de puțin. Mama a fost la croitoreasă și i-a promis, că va grăbi cu hainele, ca se fie gata pe 7 Iulie. Oh! încă câteva săptămâni ș'apoi ...

Woking, 3 Iunie.

Cât de bună ești draguță și cât de bună e, și mama că mia-ți implinit rugarea, vă rog foarte mult să nu vă îngrijați atata de toilete. Doar cununia poate fi și în toilete de călătorie, iar despre celelalte ne putem îngriji în decursul călătoriei.

Sunt convins că toileta ta cea neagră, garnisită cu alb, în care ai fost la tenis te-ar prinde de minune bine. Ce admirabil de frumoasă ai fost în ziua aceea! ...

St. Albans, 5 Iunie.

Dragul meu Camilo! Am ajuns în fine să stabilim definitiv ziua cununii noastre.

Trebuie să-ți declar că ori ce propunere mi-ai mai face, ca să-o schimbăm, mi-ar fi imposibil să o primesc. Cu multă stăruință și greutate am isbit să facem pe cusutoreașă, să ne promită ca pe ziua fixată cele mai necesare toilete să fie gata, ca să te liniștesc mai adaug, că din garderoba mea de călătorie nu va lipsi nici haina, în care ți-am plăcut așa mult. Cu cât să apropie mai mult ziua ... Oh, Camilo, oare nu e de necrezut? De Mercuri în trei săptămâni! Mă cu tremur, când mă gândesc. Dragul meu, oare nu ți s'ouri cândva de mine? Așa-i, că nu? Ce m'aș face, dacă ți s'ar uri cândva de mine! Și ce e mai rău, că tu nu mă cunoști nici cât de puțin. Am o sută de mii de defecte, dar pe tine te orbește amorul, de nu le vezi. Dar cândva ți se vor deschide ochii și apoi vei cunoaște toate defectele mele. Oh, ce grozavă îți va fi deșteptarea! Atunci ai să mă vezi, așa cum sunt, superficială, volnică, lenoasă, ascuțită la limbă și în tot chipul nesuferibilă. Dar te iubesc, Camilo meu cu toată inima, cu tot cu tot sufletul, cu toată gândirea mea, cu toată puterea și așa-i, dragă, asta încă face pentru tine ceva? Așa de mult mă bucur, că t'am spus totul, pentrucă e cu mult mai bine, dacă știi, ce poți aștepta dela mine. Oare-cândva poate că îți va plăcea, dacă aducându-ți aminte, vei putea zice în tine, că m'a prevenit spunându-mi totul cu sinceritate și nu e mai rea, decât cum s'a descris. Oh, Camilo, așa dar Mercuri în 30 Iunie! Gândește-te!

P. S. Am uitat să-ți spun, că capăt la haină și

paltonaş de mătăsu-sură, cu căptuşală de mătăsu crem. Îți pot spune, că va fi o haină draguță.

Capitolul II.

Urmarea uverturei.

Woking, 7 Iunie.

Draga și scumpa mea Magda! Cât de mult aș dori, ca să poți fi aici lângă mine, căci azi toată ziua m'a stăpânit o descurajare din cale afară. Cât de mult am dorit să-ți aud vocea, sau să-ți simțesc atingerea mânei! Cum pot să mă descurajez într'atâta, când peste trei săptămâni voi fi bărbatul celei mai amabile fete din Englitera? Mă întreb și imediat capăt răspunsul, că chiar pentru asta mă torturează conștiința-mi nemernică. Simțesc, că n'am fost în deajuns sincer față cu tine și că ar trebui să repar ce-ce am neglijat până acuma, dar nu știu cum să încep.

În ultima scrisoare îți faci învinuirea, că ai fost ușuratică. Tu dragă, nici când n'ai fost ușuratică, dar eu am fost ușuratic, pentru-că de când am început a te iubi, într'atâta m'am adincit în amorul, în fericirea mea, care a făcut ca în jurul meu toate să fie strălucitoare, încât să privesc în fața pretensiunilor prosaice ale vieții și n'am adus în vorbă împrejurările materiale ale căsătoriei noastre.

Și mă deștept acum în ceasul a 11-lea, cum te-am înduplecat, lăsându-te în întuneric, să te înduplec la un astfel de pas, care-ți poate răpi cele mai multe raze ale soarelui vieții. Ce-ți pot da eu în schimb pentru jertfa, care ești gata să o aduci? Pe mine însumi, amorul meu și totul ce am, dar cât de puțin sunt toate acestea! Tu singură dintr'o mie — dintre zece mii de fete — ești fermecătoare, frumoasă, draguță și cea mai amabilă fată din patria noastră. Iar eu — un om mijlociu — car abia și om mijlociu — cu puțin mă pot lăuda în trecutul meu și cu prospecte nesigure în viitor. Rău schimb pentru tine, dragă, pot să spun, din cale afară rău. Dar încă nu e târziu. Dă-ți bine seamă și dacă crezi, că te-ai înșelat, te poți retrage, fără ca să-ți fie frică, că eu ți-aș spune un cuvânt măcar, sau m'aș, gândi să-ți fac reproș. Întreagă viața îți e în joc. Cum aș cuteza să cer, să împlinești o promisiune, care ai făcut-o, când n'ai avut idee despre urmările ei? Dar acum îți desfășur totul, cu sinceritate și apoi urmeze ce va urma, conștiința îmi va fi împăcată, căci voi ști, că te-ai hotărât în cunoștința deplină a situației.

Trebuie să compari traiul de acum cu acela, care îl vei avea după aceea. Tatăl tău e bogat sau cel puțin eu stare și în întreagă viața ai fost obicinuită să capeti tot, ce numai ai dorit. Cum cunosc bunăteata

mamei tale, cred că nici odată nu ți-a rămas vr'o dorință neimplinită. Tu ai trăit bine, te-ai îmbrăcat bine, ai avut casă plăcută, grădina frumoasă, odaie separată. Mai pe sus de toate, nici când n'ai avut gânduri, nici când n'ai trebuit să te îngrijești pentru ziua de mâine. Așa îmi stă înaintea ochilor întreagă viața ta. Înainte de masă nițică muzică, un cântec, o plimbare prin grădina, o mică lectură. După masă obligamente sociale, vizite și primire de vizite. De seară tennis, plimbare, iară puțină muzică, sosirea tatălui tău din City, fericitul cerc al familiei, câte odată cu oaspeți, cu puțin dans, cu teatru. Și așa senin, dintr'o lună într'alta, de pe an pe an, făcând fericit cu naturelul tău vial, plăcut, cu fața rizoare pe oricine a trăit în cercul tău și prin aceasta potențând fericirea-ți proprie. Pentru-ce te-ai fi îngrijit de bani? Aceasta era treaba tatălui tău. Pentru-ce te-ai fi năcăjit cu menajul? Era datorința mamei tale. Ai trăit ca păsările și ca florile, ne fiind avisată să-te îngrijești de viitor. Ai avut totul, ce ți-a putut oferi viața.

Și acum aruncă o privire asupra celor ce te-așteaptă, dacă ești gata și acum, să-ți împărțești cu mine viitorul. Cu poziția socială nu te pot seduce. Pentru-că ce poziție socială are soția unui subcontabil dela o societate de asigurare? Ceva nedefinibil. Cari sunt prospectele mele? Cândva pot ajunge contabil șef. Dacă ar muri Dinten — dar speriez că nu e aplicat, căci e băiat brav — verosimul, că eu aș ajunge în locul lui. Înafară de aceasta nu mă pot amăgi cu nimic. Mă ocup și cu nițică literatură — câteva lucrări critice pentru revistele mensuale — dar nu cred, că le-aș putea lua cândva folosul.

Și venitul meu e leafă fixă de 400 fonți anual, plus procentele după afacerile făcute de mine. Din acestea abia iese ceva. Tu capeti 50 fonți. Venitul anual nu ne e dar de 500 fonți. Ți-ai dat seamă, ce însemnează aceea, a părăsi frumoasa locuință din St. Albans și a te retrage în Woking, într'o casă cu chirie de 50 fonți anual, cu două odăi strimțute de zi și cu o grădina miserabilă? Cu ce drept ți-aș putea cere asta! După aceea grijile gospodăriei, planuri continue, cruțare, împărțire, ca să ajungă de toate din venitul stabilit și să satisfacem și formalitățile. Mă simțesc slab, pentru-că știu, că te măriți după mine, fără ca să ai idee despre lunga, obositoare luptă, care te așteaptă alătura de mine. Oh Magda, draga mea Magda! Simțesc, că prea mult jertfești pentru mine. Dacă aș fi bărbat, ți-aș spune: Uită — uită totul! Relațiunea noastră să fie un capitol sfârșit al vieții tale.

(Va urma)

Chestiunea teatrului la noi.

I.

Adunarea generală a „Societății pentru fond de teatru român,” care a avut loc anul trecut, a încredințat pe onorabili domni din comitetul societății cu redactarea unui proiect de reformă a statutelor și cu prezentarea unui plan privitor la realizarea ideii teatrului român.

În pornirea liberală de a cunoaște cât mai multe opinii asupra acestei chestiuni, d-l Dr. Iosif Blaga, secretarul comitetului, a avut ambilitatea a se adresa și către mine cu dorința, să-mi spun părerile în chestiunea asta.

De oare ce am mai purtat în coloanele „Tribunei” o discuție asupra „Societății, pentru fond de teatru” și fiind convins, că ideile mele pot întimpina multe nedumeriri de discutat și poate chiar o poziție energetică din partea celor mulți și optimiști, îmi permit a încerca să răspund dorinței de mai sus, espunerile mele vor putea fi controlate în chipul acesta mai cu înlesnire nu numai din partea on. comitet, ci și din partea membrilor „Societății” iar eu voi putea răspunde eventualelor opinii contrare.

Până a nu trece la chestiunile fixate, cred necesar a permite unele considerații, fără de cari opiniile ce voi mărturisii ar părea neclare și nefondate, ba chiar aș putea fi rău înțeles.

Se împlinește un sfert de veac dela înființarea „Societății pentru crearea unui fond de teatru național român.” Astăzi, scopul cel dintâiu al fondatorilor este ajuns. Societatea dispune de un capital considerabil, ceea-ce — pe bună dreptate — constituie un rezultat cultural splendid în ochii noștri ai tuturor.

Acest rezultat însă, pe lângă efectul firesc al bucuriei și al entuziasmului obștesc, a mai trezit și un curent foarte optimist cât privește actualitatea și putința realizării ideii însăși a teatrului român. Este și acest rezultat tot atât de firesc și tot atât de fondat, cum este generala triumfare de bucuria fondului considerabil?

Aci să-mi-se ierte, că nu mă găsesec de acord cu mulțimea optimiștilor noștri. Nu că aș fi pesimist. Doamne apără! Dar istoricul evoluției de până acum a societății pare a nu oferi nici o garanție pentru cei-ce cred în putința realizării imediate e teatrului nostru național.

Douăzeci-și-cinci de ani de-arëndul, oamenii devotați idealului sublim al Societății, au muncit pentru un singur lucru: „crearea unui fond de teatru.” Acesta era scopul precizat în statute și nimeni n'a încercat să se

abată dela acest scop sau să-l lărgească. Toată activitatea societății — și fu o zeloasă și bogată activitate — s'a concentrat astfel spre o singură țintă: așezarea temeliiilor materiale pentru viitorul teatru român.

Bine înțeles, tocmai interesele adunării capitalului reclamau și o propagandă intelectuală, care s'a și făcut cu multă vrednicie din partea meritatului nostru om de litere, d-l Iosif Vulcan și din partea luminaților săi colaboratori dela Brașov și din alte ținuturi. Însă, cine va putea contrazice, că activitatea aceasta nu era încă de natură a promova direct problemele mari ale teatrului, în afară de agonisirea capitalului bănesc? Dacă nu altceva, întreprinderea așa de puțin norocoasă a „bibliotecii teatrale” îndreptățește pe deplin, sper, părerea ce-mi permit a mărturisii.

Deci situația se arată limpede: o problemă, dar' una singură este realizată până acum. Problema financiară a fondării teatrului, ca să mă exprim așa. Ei bine, cu această problemă ne-am apropiat de idealul teatrului nostru național? Dar' ca să ne găsim deja în preajma întrupării lui, e foarte greu de crezut și nu se pare cu neputință de dovedit?

Nici una, dar' nici una din problemele de ordin literar și de ordin artistic și de ordin moral, cari sunt nedespărțite de ideea unui teatru național — n'am apucat s'o realizăm. Nici măcar n'am încercat să luăm inițiativa unei acțiuni în aceste direcții.

Și dacă realizarea uneia din problemele teatrului nostru — agonisirea capitalului — a consumat munca societății în curs de un pătrar de veac, oare să fie suficient entuziasmul unei clipe pentru resolvarea tuturor celorlalte probleme?

Cine n'ar admite că la noi — mai ales la noi — agonisirea capitalelor pentru scopurile culturale reprezintă o problemă din cele mai dificile? Cu toate astea, un capital considerabil a fost agonisit chiar în scopul unei instituții de domeniu idealist, ceea ce-i cu atât mai încurajator. Au trebuit însă douăzeci și cinci de ani de propagandă, ca să putem vedea cu ochii noștri visul fruntașilor culturali dela 1870. Mulți din acestia nici nu s'au putut însenina de roadele stăruinții și ale sacrificiilor lor. Ei își dorm de mult, sermanii, somnul de veci...

E deci înțelepțește să nu uităm: cât de mult timp și cât de mari efortări au trebuit cheltuite pentru realizarea unei singure probleme, din cele multe ale teatrului nostru național.

S'ar putea crede, cu dreaptă culpă, că problemele curat intelectuale se pot rezolvi vre-odată mai

ușor — ba chiar cât ai bate în pălmi — decât se pot rezolvi problemele financiare? Nu. Ori-cât de adânc s'ar intrista mulții și bunii noștri optimiști, adevărul trebuie spus pe șleau: avem nevoie de încă o serie de ani și de-o desfășurare de forțe și mai harnică, spre a putea îndeplini toate condițiile inexorabile, cari să garanteze puțința realizării teatrului românesc.

Intr-o clasificare principiară concentrată, trei 'mij se par problemele de ordin pur intelectual, cari se impun acum „Societății de teatru.”

Întâiu, crearea forțelor artistice, pentru scenă. Al doilea, aranjarea unui repertoriu teatral potrivit trebuințelor cultivei noastre naționale. Al treilea, cultivarea literară și artistică a publicului. În jurul acestor probleme cardinale, se cristalizează toate celelalte chestiuni de detaliu.

În urmare, nu înjgehabarea electrică a unui teatru național român prin o rețea de societăți de diletanți, ci pregătirea în direcțiile schițate mai sus — mi-se pare chestiunea de actualitate. Deci o reformare a statutelor în acest înțeles și nici într'un cas o „inactivare” acum a teatrului român (cu societăți de diletanți) — după-cum s'a zis cu un termen foarte impropriu, dar foarte caracteristic pentru concepțiile, ce-și fac mulți dintre noi despre realizarea ideii teatrului nostru național. Iată, ceea-ce îmi permit a crede, că trebuie să determiné acțiunile apropiate ale societății de teatru.

Diletanți teatrali și tovarășii de diletanți avem și astăzi — har Domnului! — berechet. Avut-am din mila lui Dumnezeu și înainte de fondarea societății de teatru, și tot din îndurarea Domnului nădăjduim să avem multe (și mai bunicele) și pentru viitor.

Îmi pare însă, că nu sporirea diletantismului teatral, ci desvoltarea unei arte teatrale de cinste a inspirat pe fondatorii binecuvântați ai „Societății pentru fond de teatru român.”

Drăguții noștri de diletanți și generoasele noastre tovarășii teatrale diletante, pot viețui și se pot înmulți în dragă voe și de aci încolo. Au și acțiunile astea rost în mișcarea culturală a unui neam încă primitiv, sub multe raporturi. Dar' nu scopuri d'al d'astea pot pretinde dreptul la interesarea și la munca unei societăți a obștei pentru ridicarea unui teatru național.

Tovarășii de diletanți se pot angaja și chiar trebuie angajate în serviciul societății teatrului național. Nici-odată însă și sub nici o condiție, Societatea de teatru nu se poate angaja în serviciul diletantismului nostru teatral.

Se zice însă — și o spusese chiar un fost membru al onorabilului comitet al societății — că noi Românii n'avem nevoie acum de teatru pentru clasele culte, ci în prima linie ne trebuie un teatru pentru popor. O fi și așa și n'o fi nici așa. Un lucru însă e limpede ca

apa de munte: avem nevoie de un teatru, care ne lipsește, iar nu de diletanți, cari poate chiar ne prisosesc.

Că teatrul acesta va trebui să țină cont de masele populare, este foarte adevărat. Dar' nu mai puțin adevărat este, că el trebuie să țină cont în prima linie de clasele noastre culte.

Bine înțeles teatrul național și teatrul popular sunt două probleme culturale, cari la noi au să meargă mână în mână. Dar că ele s'ar escluse — cum părea să afirme și pomenitul on. domn, — aceasta mi-se pare o afirmație, care nu se poate accepta, fiindcă nu se poate dovedi.

II.

Voiu espune deocamdată pe scurt opiniile mele, sperând a mi-se oferi vre-un prilej să reviu asupra lor cu mai multă stăruință.

Întâiu, problemele sau scopurile Societății care — potrivit noiei situații — va purta, firește, numele „Societatea de teatru național român.”

La articolul prim al statutelor ar fi să se adauge între actualii paragrafi unul nou de înțelesul următor:

Până la puțința realizării teatrului român cu propriile sale forțe dramatice și cu repertoriul propriu, Societatea consideră drept scopuri imediate ale sale:

a) Crearea de forțe dramatice prin burse acordate (din o poziție specială a bugetului anual) tinerelor noastre talente, de ambele sexe, pentru studiul la școalele înalte de dramaturgie și la conservatorile de muzică și de declamație.

b) Și până-când societatea va dispune de câteva forțe dramatice bune și după aceea, ea poate angaja (în scopul reprezentațiilor teatrale prin diferite ținuturi românești) artiști români.

c) Când societatea va dispune de câteva proprii forțe dramatice, acestea (obligate prin contract de mai nainte) vor intra în serviciul societății, cu leafă în regulă, și vor aranja reprezentații în asociație cu membri ai trupelor de diletanți, organizate sub proprie răspundere din partea secțiunilor (despre cari voiu trata mai la vale).

d) Spre crearea unui repertoriu teatral, societatea va acorda premii pentru piese originale românești sau pentru traduceri potrivite și de valoare literară.

e) Pentru cultivarea literară și artistică a unui public de teatru, societatea va publica ediții ieftine din autori dramatice români și traduceri bune din piese străine de valoare literară recunoscută și potrivite scopurilor unui teatru național românesc.

f) În același scop societatea va aranja misiuni de studii literare și etnografice, cari să studieze toate chestiunile teatrului românesc, să studieze muzica, literatura, datinele și portul poporului nostru, să studieze operele dramatice naționale din literaturile culte pentru

a le aplica intereselor și problemelor teatrului național român.

g) Tot în același scop și pentru sporirea fondurilor, societatea va aranja prin comitetul ei central și prin secțiuni — reprezentații teatrale, concerte, serate literare prin diferitele centre românești.

Al doilea, organizarea societății.

a) Spre înlesnirea unei activități cât mai întinse și cât mai rodnice, se fondează în local instituției de acum a „membrilor de încredere” (dovedită de puțin folos practic) — secțiuni prin toate centrele românești, în felul „Asociațiunii.” Datoria acestor secțiuni, iar datoria societății însăși, ar fi organizarea unor trupe bune de diletanți, unde să se procedeze cu rigoarea cu care să procedeză la reuniunile de muzică; cu alte cuvinte — se fie permise în trupe numai „voici bune,” adică numai forțe de oare-care valoare.

Secțiunile s'ar bucura de cea mai largă autonomie posibilă și ar avea datoria să organizeze trupe de diletanți și la sate.

b) Pentru intelectualizarea adunării generale și peste tot pentru eliberarea acțiunii societății din cămașa de forță a mecanismului administrativ și a formulelor și principiilor școlastice, — chestiunile formale de administrație vor fi reduse la minima lor valoare, iar în locul lor se va introduce ca punct obligat prin statute: o *ședință literară*, în care se vor ceti rezultatele studiilor fixate la începutul articolului meu. De asemeni se vor aranja și de aici încolo concerte, serbări populare etc.

c) Pentru ședința literară, în care se vor trata cu preferință chestiunile de domeniul teatrului, membrii comitetului sunt datori a prezenta cel puțin un studiu sau o conferință fie-cărei adunări generale. Aceste studii și conferințe pot fi ținute și de oameni în afară de comitet, și chiar de bărbați români de litere, cari nu fac parte din societate.

d) În interesele unei activități literare serioase a societății, membrii comitetului se vor alege cu preferință dintre oamenii noștri de litere.

e) Deasemenea se va proceda după putință în sinul secțiunilor. Acestea vor prezenta în fie-care an un raport nu numai despre gestiunea lor financiară, ci și despre activitatea lor culturală și literară în favoarea teatrului național.

În fine, drept, al treilea moment, așa avea de propus ca — pentru sporirea fondurilor societății membrii înscriși odată să fie obligați a rămâne înscriși toată viața lor, cum se procedează la „Asociațiune.”

Membrii secțiunilor vor plăti o taxă minimală, două coroane, și vor avea drept de vot numai în adunările secțiunilor.

Acestea ar fi, pe scurt opiniile mele în chestiunea teatrului nostru național, asupra căreia voi mai avea ocazia să insist — dacă va fi mai nevoie și de contribuțiile mele neînsemnate.

Mi-ar părea bine, ca espunerile mele să provoace o discuție în sinul numeroșilor închinători ai Thaliei române.

Indiferent dacă, opiniile mele vor întâmpina aprobări sau desaprobări, discuții simpatice ori combateri categorice — eu însă voi face bucurios datoria să discut și pe mai de parte cu toată obiectivitatea și cu tot respectul pentru opiniile altora.

Voiu discuta din inimă cu ori-cine și mă voi lăsa convins de ori-ce idee, care o voi putea accepta. Voiu discuta cu toată dragostea și cu tot devotamentul ce nutresc pentru idealul măreț al teatrului național român, dar și cu toată convingerea bună, pe care mi-o împrumută ideile ce mi-am permis a schita.

Ioan Scurtu.

I e r i .

— Monolog —

de **Antoni Popp.**

Ieri! Știți ce ziua a fost ieri? (Să scarpină în cap) Vineri în 13 Iulie. Număr nenorocos! Ziuă nenorocoasă! Sărman de mine, om fără noroc! (Suspină.) Pare-mi că m'am născut în zodia broaștelor, vreau să zic într'a racului, ci mai bine așa zice într'a dracului, căci prea rău mi s'ar soroceste ori ce întreprindere.

Mama, când eram copil mic, m'a întecat de două ori. Tata la ziuă mă bătea de trei-patru-cinci ori, ear'

dacă ajunsei la gimnasiu din secunde parte am avut adese ori, ear' din distincții arare ori

Să nu lamentez însă despre trecutul îndepărtat, căci mi-i destul ce am pățit ieri.

Ieri soarele ardea grozav și o căldură dogoritoare umplea aerul. Punct la 12 veniam dela oficiu. Cu mine'n față venise Grozăvescu. Nu-l cunoașteți? E băcanul din colțul „Șoptelor.” Acestuia eu îi datoresc cu

60 coroane. (Chiar atâta salar am la o luna.) Da, îi datoresc și încă de un an și jumătate. După-ce până aci m'am tot ferit de el, ca să nu deo oblu pre mine, i'am întors spatele și apucaii pe altă stradă. El începu a striga în urma mea. Eu nu-l auziam, vreau să zic: mă prefăceam a nu-l auzi.

El cu pași grăbiți se luă după mine, eu să nu mă ajungă, o tulii la fugă. Ajungând afară din oraș, mă ascunsei între niște tufe, în mijlocul unui câmp. Grozavescu trecu pe lângă mine înjurând și suflând ca un taur selbatic, fără să mă observe. Eu vesel că atât de ușor am scăpat de el, mirosii în tihnă parfumul fănuului și al florilor și ascultai cu mare atențiune zuzăitul gândacilor de prin otava, ce creștea pe urmă brazdelor făcute căpițe.

Pe creanga unui arin două turturele își făceau mărtursiri de dragoste, iar fluturii și albinile făcă pic de rușine se sărutau cu florile.

Incunjurat de atâta farmec de iubire, cu care natura întregă era plină, după-ce Grozovescu trecuse de nu-l mai vedeam, uitai spaima și rușinea și cu ele deodată uitai și datoria de 60 coroane și-mi adusei aminte numai de Elvira. Nu-o cunoașteti? E fină și ca atare fata adoptivă a lui Grozavescu. Fata aceasta printr'un ucenic mi-a trimis vorbă, că mă are drag. Eu i'am trimis drept respuns următoarea poezie de dragoste:

Primind a ta dechierare
De iubire draga mea,
Peste munte, peste mare
Pe viscol să pot calare
Ași merge fără 'ncetare
Să ți'o duc și eu pe-a mea
Și să-ți zic să fi a mea

Acompaniat de sfintul sentiment al dragostei, la umul ajunsei acasă. Mama mă aștepta cu masa. — Unde-ai întârziat atâta vreme? mă 'ntreba ea. — Ca să admir natura, am eșit în capul orașului și pentru aceea asta întârziare, răspunsei eu rugându-mă să mă ierte.

S'a recit zama, de când te-aștept cu ea în tier, fiul meu.
Nu face nimic, îmi place mie și rece, îi zisei eu.
Bine, numai să nu-ți strice cumva, adause ea.

Ne așezarăm la masă. Mama după-ce mi-am sorbit zama, îmi dete o epistolă. Era dela ea. Iată-o. (Cetește) De seară la 9 și 1/2 la tot cazul să vii. Te aștept între tufele de liliac din grădină. Ușa din fund

va fi deschisă. Mă topesc de dorul tēu. Vino dară căci multe am să-ți spun.

A ta până la moarte.

E...

De bucurie mâncai vre-o 16 crovne și 12 sarme. În urmă când mă dusei iarăși la oficiu, de sătul ce eram, nu puteam nici gâfai.

Seara îmi îmbrăcai salonul și-mi împodobii vesta cu lanțul cel de aur, iar în busunariul de a stânga îmi astrucaii orologiul tot de aur, lăsat mie de tatăl men. Cugetam că așa voi fi mai impunător și mai seducător.

La terminul pus eram lângă grădina lui Grozavescu. Ușa era deschisă. Semn bun, îmi zisei eu. Un noroc neașteptat. Fata mă iubește, Grozovescu e bogat, îmi dă eu ea vre-o 20.000 coroane și ca adaus îmi ieartă și datoria de 60 coroane. Vesel ca nici odată întrai. Cu, brațele deschise mă aruncaii în brațele ei, dar vai! în loc să mă arunc între niște brațe moi și gingase, mă aruncaii între niște brațe de fer, cari atât de tare mă strîngeau, de-mi părăiră toate oasele.

— Îmi pare bine, domnule Omidă, de ai fi fost în totdeauna atât de punctual ca de astă dată, de mult mi-ai fi plătit cele 60 coroane, cu care îmi datorești.

De spaimă, emoțiune și surprisă n'am putut zice nimic. Nu vă mirați de asta, căci în loc de Elvira m'a așteptat Grozovescu.

Acum te escunde de mine de poți, îmi zise el, strângându-mă de gât, de vedeam tot stele înaintea mea.

Do... do... domnule, mă... mâne îți plătesc, pă... până într'un fi... filer, iam zis eu împreunându-mi mânila la olaltă, semn că-l rugam să nu mă chinuiască.

— Nu-ți cred mincinosule, drept aceea, de aici numai așa vei scăpa, că-mi vei lăsa amanet vestmintele de pe tine, răspunsei el mai molcom.

— Aci mi-i ceasul și lanțul îi zisei eu arătându-i orologiul.

— Fie, zise el iscăleștete însă sub aceasta sedula de amanet să nu ziei cândva că ți-l'am furat, căci dela un om de sama d-tale toate se pot implini.

M'am iscălit. Cum am ajuns acasă nu știu. Dacă m'am culcat m'au prins frigurile... de rușine și supărare, că atât de rău mis'a sorocit întâlnirea de dragoste.

Mama nu știe, că orologiul nu-i la mine. Să nu-i spuneți că atunci n'ore de supărată, ear eu vă promit că nu mai fac alte datorii, nici nu mai primesc întâlniri de dragoste.

→ Călugărița. ←

(Din datinele și credințele Româniilor despre insecte.)

Trecând prin fânațele „Câmpiei Ardealului“ vei vedea o insectă mică numai de 5—6 cm. în lungime și cu niște picioare lungi și subțirele. Aceasta insectă o numește poporul ardelean Călugărița, pentru obiceiul curios, ce-l are; căt ce o atingi cu mâna sau cu un bătaș — își împreună cele două labuțe dinainte în forme, ca și când s'ar ruga.

Călătorind în mai multe rinduri în cruciș și curmezis întreg Ardealul cu scopul de culege tot ce voi afla din „creațiunile“ poporului nostru țeran — am ajuns în posesiunea unei frumoase colecțiuni de legendă, credințe și superstițiuni despre insecte.

Iată ce am auzit despre călugărița:

În vremile pe când trăiau Sf. Apostoli, se făcuse

mare vrajbă în teara jidovilor, ne știind că pe cine să-l pună de împărat. Păgânii umblau roată, roată pe lângă căsile creștinilor cerindu-le votumul (votrumul.) Umblară unii chiar și la Sf. Petru, care pe atunci era vătavul apostolilor. Sfântul Petru înțelegând însemnătatea alegerii acelea, se sfătui cu ceilalți frați apostoli, căci așa se numeau ei între ei, și plănuiră să facă o mare strânsură de popor creștin, pentru a se sfătui cu cine să fie. Se și strinseră mai mulți, dar după-ce pe vremea aceea creștinii erau tare împrăștiați și îndepărtați unul de altul, apoi din frica de păgâni rămaseră cei mai mulți pe la căsile lor, căci doar în vreme vrăjbită cine dintre cei cu copii mulți ș-ar fi lăsat copii și nevasta singuri în cap de noapte — apoi de oarece pe vremea aceea creștinilor nu le era iertat, ca să se întâlnească doi sau mai mulți la oaltă, că de-i vedeau îi prindeau păgânii și-i uda cu fotogen (naftă, petrolu) și le da foc să ardă pe uliți în loc de opaiți. (Se spune că de atunci ar fi rămas și opaițele noastre de azi.)

Destul, că după-ce Sf. Petru își strinse vre-o câțiva sfințici de ai lui, se puseră pe sfat, că cum ar fi mai cu cale a face. Unii ziceau una, alții alta, ca abună oară cum zic și azi oamenii pe la strânsuri — dar ca să iasă la ceva sfătuială mai de treabă, ferit'ai doamne.

Sf. Petru ca mai învățat, văzând că nu-i modru a o scoate la cale, sculându-se de pe scaunul lui de vătăv, cu glas blând și tremurător le zise: „Fraților! Știm că pentru a putea merge în bătaie, trebuie să ai bărbați bravi și isteți, — asemenea și la noi. Pentru a putea desmăta și înțelepti poporul nostru creștinesc, trebuie năi întâiu să avem bărbați și încă oameni pricepuți, iscusiti și înțelepti. Noi însă cu durere trebuie să v'o spun, că încă bărbați atâta nu avem, apoi știm bine dragii mei, că dacă poporul păgănesc ar vede că unul sau altul dintre noi, ar umbla pe la căsile creștinilor noștri, nu știu zău dacă nu ne-ar lua la ochi. Trebuie deci ca să ne îngrijim altcum, ca așa pismașilor noștri nici prin minte să nu le vină de cele ce noi le urzim. Eu ca mai bătrân m'am gândit zi și noapte despre treaba asta, și am ajuns la socoteală, că numai dacă ne vom căștiga femeii iscusite și învățate, vom ajunge la ispravă. Ce ziceți la asta? Oare nu ar fi bine ca noi cei mai bătrâni, ca mai cu minți, să facem un revas peste toate femeile creștine mai iscusite și mai înțelepte, și învățându-le să le dăm drumul pe la casele oamenilor noștri — ca să le spună gândul nostru și dorințele noastre.

— Bine îi ziseră ceilalți învățați.

Nu mult după aceea strigând după revasul făcut toate femeile mai deștepte, le explicară zi de zi, nopte de noapte până le înțelepțiră, după cum era de lipsă, — și apoi dorindu-le „drum bun“ și „ispravă bună“ le trimiseră pe la cei creștini. Înainte însă de a le trimite, le spuseră, că lor nu li e iertat ca să se uite la nime în ochi; căci ochii altor oameni iscuțați din ochii dracului, și nici ca să grăiască cu nime, căci limba multora varsă venin în sufletul creștinesc.

Toate după învățătura primită își învăliseră fața, de numai ochii li se vedeau, apoi luându-și merinde o lură la drum, rugându-se lui Dumnezeu și ținând postu lui Isus, nemâncând numai tot la treia zi odată. Una însă și anume „Călugărița“, căci așa o chema umblând prin mai multe orașe, unde domniii is mai cinași îmbrăcați și mai drăcoși ca alți oameni, a dat de un domnișor

coala înalt ca o trestie, alb ca spuma, cu musteața răsucită și creată, apoi cu ochii ca de șerpe și cu gura mică și potrivită deți slobozea gura apă după el, nici nu alta. Domnișor viclean ca toți domnișorii de azi se puse cu buna și vorbindu-i câte în lună și stele, o făcu de călugărița de-și uita învățătura primită și de poruncile; ce i s'a dat și își destupă fața și a început a grăi de câte numai îi putea eși pe gură — până mai pe urmă îi spuse domnișorului și gândul creștinilor și despre învățătura, ce o primise dela Sf. Petru.

Auzindu-le toate acestea domnișorului cel drăcos, se făcu nevăzută; căci doar nici nu era altu, fără ficiorul sătanei.

Sf. Petru care despre toate acestea avea cunoștință, căci ingerul lui Isus toate i le spunea, a luat-o și el la drum pe urma Călugăriței celei păcătoase, ca să o ajungă, și să o oprească de a umbla mai departe, fiindu-i frică, că învățătura asta o va mai descoperi și la alți domnișori. În urmă găsimu-o pe un câmp verde și înflorit unde se juca cu niște copii de țintari, a oprit-o în loc și i-a zis: „Călugărița te-ai chemat, Călugărița să te cheme și de acum înainte, dar mai mult formă de om să nu mai ai; căci vâul de pe față ți l'ai țipat și fața cea frumoasă și creștinească ți-o ai spurcat. Călugărița văzând pe Sf. Petru în spaimă, dă să-și acopere fața care îi era (desvelită) descoperită, dar năpuțu, căci Dumnezeu o schimbă în o gujulie (insectă) mică și verde care și acum împreunădu-și picioarele dinainte, face ca și cum ar voi să-și astupe fața.

(Auzită în Fărăgău, cott. Cluj.)

Despre aceasta insectă poporul ardelean crede:

Călugărița a călca — nu e bine. (Socol.)

Călugărița moartă a afla, e semn rău. (Eicea.)

Călugărițe multe a vedea, e semn de un an bun (Fărăgău.)

Călugărițe printre grăie a vedea, e semn de vreme călduroasă. (Milaș.)

Călugărița pe drumuri a vedea, e semn de vremi rele. (Ormeniș.)

Călugărița moartă de vei afla îngroapa-o, că vei avea un bine. (Fărăgău.)

Călugărița moartă de vei afla, ia țerină de sub ea, că e bună de leac. (Socol.)

Călugărițe în moșinoaie de vei afla, e semn de vreme frumoasă. (Băla.)

Călugărița mâncată de furnici de vei afla, e semn că are să fie toamnă lungă. (Tag.)

Călugărița toamna târziu de vei afla, e semn că are să fie iarnă moale. (Fărăgău.)

De-ai batere de inimă, stringe capete de călugăriță și le pune la picioru patului, că e bine. (Tag.)

De vrei să împaci pe cineva, du-i picioare de călugăriță în vinars, că are să-ți deie pace. (Mociu.)

Când cineva nu încapă de fine, pune-i capete de călugăriță în vinars cu mai mult nu ț'a zice nici o vorbă trăgănată. (Tag.)

Când cineva ț'o furat ceva și nu vrea să-ți spună, dă-i vinars de pe capete de călugăriță, că-ți va spune tot. (Mociu.)

Când e cineva în necaz mare, dă-i trei călugărițe la casă, și pune-l să și le alunge el, cu ducându-se i-or duce și supărarea. (Fărăgău.)

Dacă ai o femeie rea, pune-i trei călugărițe noap-

tea sub cap, că se va pocăi, numai trebuie să zici următoarea descântecă:

Călugăriță
Cu necredință;
Sf. Petru te-o învățat
Sf. Petru te-o mânt
Să faci bine
La creștine,
Să dai învățatură
La cei fără învățatură,
Învățatură ai dat,
Dar rău te-ai purtat
Că ai spus
Și la pismașul lui Isus
Că te-ai arătat,
Că te-ai desvălit
Până D-zeu te-o pedepsit.
Iată și io am
O femeie
Ca o schinteie,
Rea de gură
Și fără învățatură,
Rea de toate
De numai poate.
Rea
Pismătărea,
Celuitoare
Pismuitoare,
Făr' de stare
Făr' de hodină
Făr' de splină,
Cu inima de rău plină.
Tu călugăriță
Fără credință,
De D-zeu bătută
De oameni hulită.
Și huiduită,
Fă-mi bună
Ast nevastă,
Și din rea și necredincioasă
Fă-o bună și credincioasă,
Din înșelătoare
Și pismuitoare
Fă-o bună și iubitoare;
Că de nu
Vai de capul tău,
Vai de neamu tău
Că pe el m'oiu sui
Și tot l'oiu zdrobi,
Pe el m'oiu arunca
Și tot l'oiu sfărma¹⁾

Dacă ai copii blăstămați, trup de călugăriță uscat și sfărîmat ca fărina și mestecat cu zahăr în papă de le vei da, se vor canoni pentru păcatele ispășite. (Băla)

Fată blăstămată și neascultătoare dacă la casă vei

¹⁾ Această descântecă o zice de 3 ori sara în 3 zile după oaltă, dar numai atunci se va prinde dacă nevasta e mai tinără ca bărbatu. (Auz. în Fărăgău.)

avea, pune-i trup de călugăriță în sin când doarme, că se va îndrepta și zi:

Rea ai fost călugăriță
Cu necredință
Și te-ai făcut bună.
Rea mi fata
Că n'ascultă de tată-so
De mamă-sa
De frații ei,
De surorile ei,
De neamurile ei:
Fă din ea bună
Ascultătoare,
Învoitoare,
De părinți iubitoare,
De neamuri înrușinatoare.
Ptui călugăriță
Fără credință,
Fă-o
Prefă-o
Îndreaptă-o
Deșteaptă-o
Să fie
Mintioasă
Și credincioasă.²⁾

Când ai puscea pe limbă, svârleți călugăriță peste cap, că-ți va trece. (Socol)

Când ai buboai, călărește-le cu atâtea călugărițe, câte buboai ai, că ți se vor trece și zi:

„Buboiu, buboiu,
Mare ca un moșinoi,
Din mare ce ești,
Să treci
Să te petreci,
Să te faci mic,
Pitic
Cât un fir de mac
Cât un vârf de ac.
Ba și mai mic
Că de nu
Iată ast călugăriță
Te va mânca
De nici urma nu ți'a rămânea
Nici vița
Nici porodița
Nici semanța
Numa vestea
Și povestea
C'ai fost
Tare prost.³⁾

²⁾ Când se rostește descântecul acesta, ți bagă în sin călugăriță, de s'a mișca e semn că se va îndrepta, de nu se va mișca, e semn că nu se va îndrepta. (Băla)

³⁾ După ce să descântă de trei ori fie care buboiu, apoi călugărița să îngroapă sub talpa cășii, că nu mai așa e cu leac. (Milas.)

A p e l.

„SOCIETATEA PENTRU CREAREA UNUI FOND DE TEATRU ROMÂN.” una dintre puținele noastre instituțiuni valoroase de cultură, își va ținea adunarea generală de est timp în orașul nostru în zilele de **7 și 8 Septembre st. n. a. c.**

Este prima oară, că poporul român din aceste părți extreme ale patriei noastre are fericirea a primi în mijlocul său pe reprezentanții unei societăți, ce ș'a pus ca devisă sublimă: **PROPAGAREA CULTUREI NAȚIONALE PRIN FONDAREA UNUI TEATRU ROMÂN.** Este prima oară, când ni se oferă buna ocaziune de a ne achita în mod demn de o veche datorie națională, ce ni se impune, prin **spriginirea morală și materială** a acestei valoroase instituțiuni culturale.

Subscrisul comitet nu se îndoiește nici pe un moment, că onoratul public român din aceste părți se va ridica și cu această ocaziune la culmea datoriei sale naționale, de aceea ne luăm voie a ne îndrepta către dînsul cu deplină încredere cu acea rugare călduroasă, că deo-partă cât mai mulți să între în șirul membrilor societății, de altă parte să se prezenteze la adunare în număr cât mai considerabil.

Spre atingerea unui rezultat cât mai îmbucurător, care să ne facă onoare și să ne ridice prestigiul înaintea neamului nostru, apelăm la toată suflarea românească din aceste părți, dar' cu deosebire la generositatea institutelor noastre de credit și economii, la preoțimea și iuventutimea din ținut și preste tot la întreagă partea inteligentă a poporului nostru, ca să ne onoreze cu sprijinul lor *marinimos și binevoitor.*

Spre orientare ne luăm voie a alătura la acest apel, prelângă lista de înscriere de membrii, și programul festivităților,

Lista de înscriere, împreună cu sumele încassate, se va înapoia comitetului cel mult pînă în ziua de **5 Septembre st. n. a. c.**

Bistrița, la 12 August 1902.

In numele comitetului aranjator:

Gerasim Domide
președinte.

Dr. Victor Onișor
secretar.

Programul festivităților,

ce se vor aranja cu ocaziunea adunării generale a „SOCIETĂȚII PENTRU CREAREA UNUI FOND DE TEATRU ROMÂN” în zilele de 7 și 8 Septembre st. n. a. c. în orașul **Bistrița.**

I. Sâmbătă în 6 Septembre.

La oarele 12 din zi primirea comitetului la gară și încuartirarea oaspeților.

La oarele 8 p. m. „Seara de cunoștință” în sala otebului „Regele Ungariei.”

II. Duminică în 7 Septembre.

La oarele 8 dimineața serviciu divin în biserica gr.-cat. la care va cânta corul plugariilor din loc.

La oarele 10 din zi „Sedința I.” în biserica gr.-cat.

„ 1 p. m. „Banchet.”

„ 3 m. „Serbare poporată” în restaurațiunea „Bombardir” de pe promenadă.

La oarele 8 seara „Concert” aranjat cu concursul distinșelor artiste române: Doamna **Elena Eitl născ. Florian** și domnișoara **Virginia Gall**, urmat de **piesele teatrale:**

a) „Trei doctori,” comedie într'un act localisată de Virginia A. Vlaicu.

b) „Ruga dela Chiseteu” comedie într'un act de **Iosif Vulcan**, cea de întâiu predată de membrii reuniunii meseriașilor români, iar a doua de corul plugariilor români din loc, în sala cea mare dela „Gewerbeverein.”

III. Luni în 8 Septembre.

La oarele 9 a. m. Sedința II-a în sala dela „Gewerbeverein.”

Seara la oarele 8 „Petrecere cu dans” în sala cea mare dela „Gewerbeverein.”

IV. Marți în 9 Septembre.

La oarele 8 a. m. „Escursiune” la băile: „SÂNGEORGIUL-ROMÂN” eventual în regiunile romantice din „VALEA BÂRGĂULUI.”